

A Selmeci Műemlékkönyvtár Miskolcon

A Miskolci Egyetem ősének, az 1735-ben Selmecbányán (Schemnitz, ma Banská Stiavnica, Szlovákia) megalapított Bányászati és Erdészeti Akadémiának (Főiskolának) a könyvtára.

1735-ben Selmecbányán, a magyarországi nemesfémtermelés akkor legjelentősebb bányavárosában uralkodói rendeletre létrehoztak egy bányaiskolát (Bergschule) azzal a céllal, hogy ott a Habsburg Birodalom bányászata és kohászata számára vezető műszaki, igazgatási és jogi szakembereket képezzenek.

1762-ben – amikor már a bányász-kohász-képzés korszerűsítése elodázhatalannak látszott – Mária Terézia rendeletére, a már meglévő Bergschule gyakorlati és szellemi alapjaira támaszkodva megszervezték az akadémiát (Bergakademie). 1808-ban az intézmény erdészeti tanszékkal bővült, és 1846-tól Berg-und Forstakademie néven működött. 1867-ben magyar nyelvű intézménnyé vált (Bányászati és Erdészeti Akadémia), és 1868-1873 között fokozatosan bevezették a magyar nyelvű oktatást a korábbi német helyett. 1904-től Bányászati és Erdészeti Főiskola lett az intézmény neve.

Az első világháború után Selmecbánya az akkor megalakuló Csehszlovákiához került, így a főiskola teljes tanári karával és hallgatóságával, valamint oktatási felszereléseivel, berendezésével, könyvtárával 1919 tavaszán Sopronba költözött. Ezzel közel két évszázad után Selmecen megszűnt a bányász-kohász szakemberképzés.

1934-től az ősi alma mater a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara lett.

Miután 1949-ben Miskolcon megalakult a Nehézipari Műszaki Egyetem bányamérnöki, kohómérnöki és gépészmérnöki karral, a bányász és kohász tanszékek 1949 és 1959 között fokozatosan átköltöztek Sopronból Miskolcra. A Sopronban maradó erdész tanszékekből létrejött az Erdészeti és Faipari Egyetem (Nyugat-Magyarországi Egyetem).

Az intézmény áttelepedésével a főiskola könyvtára is költözött. Az 1735 és 1918 közötti időszakból való mintegy 45 ezres állomány háromnegyed része került Miskolcra, egynegyed ré-

sze pedig a másik utódintézmény, a Nyugat-Magyarországi Egyetem könyvtárában maradt.

A Selmeci Műemlékkönyvtár mint Európa egyetlen 18. századi alapítású, épségben és szinte hiánytalanul megmaradt műszaki-természettudományos szakkönyvtára, muzeális védettséget élvez. Ebben a 132 m² alapterületű, külső behatásoktól elszigetelt, légkondicionált múzeumteremben tekinthető meg a gyűjtemény közel hét és félezer egysége olyan könyvtári rendben, ahogyan az a selmeci akadémián volt 1862-ben. Az állomány további részét a raktárpépület elkülönített szintjén őrzik.

A könyvtár jellegzetes egységes megjelenését a könyvek ún. „selmeci kötése” adja, amely az 1840-es évek elejéről való. A puritán egyszerűségű, márványerezetű, barnás papírkötéseken élénk színű címkék jelzik a különböző szakokat. A 19. század elejétől 12 szakcsoportba sorolták be a könyveket.

- I. Matematika a bányászat számára (fehér)
- II. Fizika és kémia a bányászat számára (narancssárga)
- III. Ásványtan a bányászat számára (almazöld)
- IV. Bányászat (sötét szürkéskék)
- V. Kohászat (rózsaszín)
- VI. Sótermelés (fekete)
- VII. Pénzverés, érmészet (fekete)
- VIII. Erdészet (sötétzöld)
- IX. Technológia (világos olajzöld)
- X. Vegyes tartalmú tudományos művek (világoskék)
- XI. Irodalom (barna)
- XII. Térképek (narancssárga)

E felsorolásból is kiténik, hogy a 18. századi bányászati-kohászati tudomány és szakterület (Bergwerkskunde) milyen széles, az akkori műszaki és természettudomány szinte teljes skáláját átfogó méretű volt.

A Selmeci Műemlékkönyvtár állományában e széles szakterület 16-18. századi nyomtatott irodalmi termésének szinte valamennyi nagy hatású műve megtalálható. E korban nemcsak az oktatás, hanem a bányászat-kohászat és a tudomány nyelve is a német volt szerte Európában. A könyvek 90 százaléka német nyelvű, a többi latin, francia, angol, magyar.

A 18. sz. második felétől megjelentek a világon az első szakfolyóiratok. Az induló évfolyamuktól folyamatosan beszerzett kémiai-fizikai, matematikai, bányászati-kohászati stb. folyóiratok egyértelmű bizonyítékai annak, hogy az akadémia és könyvtára benne élt a nemzetközi tudományos életben.

A selmeci akadémia oktatást segítő ásványgyűjteménye 4000 tételből állt. A kiállítás a gyűjtemény legféltettebb aranyérc-kincseit mutatja be, a 17-19. században még virágkorukat élő, az egykori Magyarország legendás bányahelyeiről (Verespatak, Aranyosbánya, Dognácska, Kapnikbánya, Selmecbánya, Körmöcbánya) származó ásványritkaságokat

Szöveg: **dr. Lossné Ács Mária**

Fotó: **Pápai Gábor**

